

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

**на тему: «Трансформація платіжних балансів Великої Британії та
Нідерландів у сучасних умовах»**

«Transformation of Balances of Payments of Great Britain and the Netherlands in Modern
Conditions»

Виконала: студентка заочної форми навчання
Спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
Завгородня Марія Юріївна

Керівник – д.е.н., проф. Якубовський С. О. _____

Рецензент – д.е.н., проф. Садченко О. В.

Рекомендовано до захисту:

Захищено на засіданні ЕК № __

Протокол засідання кафедри
№ 10 від «2» червня 2021 р.

протокол №__ від «__» червня 2021 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

Завідувач кафедри _____ С.О. Якубовський

Голова ЕК _____ С.О. Якубовський

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ КРАЇН.....	5
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІДЕРЛАНДІВ.....	13
2.1. Аналіз рахунку поточних операцій Нідерландів та Великої Британії	13
2.2. Аналіз фінансового рахунку та чистої міжнародної інвестиційної позиції Нідерландів та Великої Британії	19
2.3. Результат операцій «Carry Trade» та моделювання для платіжних балансів Великої Британії та Нідерландів	25
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІДЕРЛАНДІВ З УКРАЇНОЮ.....	32
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40

ВСТУП

З другої половини XX століття Нідерланди стали високо-індустріально розвиненою країною, що займає центральне місце в економічному житті Західної Європи. Хоча на сільське господарство припадає невеликий відсоток національного доходу та робочої сили, воно є вузькоспеціалізованим внеском до голландського експорту. У Нідерландах ринкова економіка, але держава традиційно є важливим учасником таких галузей, як транспорт, видобуток ресурсів та важка промисловість. Торгівля ведеться переважно з Європою та Північною Америкою. Держави-члени ЄС є домінуючим торговим партнером Нідерландів, отримуючи три чверті голландського експорту та забезпечуючи половину імпорту країни. Зростання ВВП Нідерландів було сильнішим, ніж у країнах-партнерах з 2016 року. Щорічне зростання реального ВВП в Нідерландах з 2016 по 2018 рік становило в середньому 2,5 відсотка, тоді як середнє значення в зоні євро становило 2,2%, а для країн G7 2,0%.

Велика Британія – шоста за величиною економіка у світі, зростання британської економіки сповільнилося після референдуму 2016 року щодо виходу з Європейського Союзу (Brexit). Ситуація погіршилася в 2020 році внаслідок спалаху пандемії COVID-19: ВВП впав на 2,2% у першому кварталі та впав на 20,4% у другому, а річний збиток МВФ оцінив у 9,8%, що є найглибшою рецесією країни з моменту Другої Світової війни. Незважаючи на заходи уряду, спрямовані на підтримку економіки, інвестиції бізнесу та споживання домогосподарств впали.

Великобританія - одна з найбільших країн-виробників у світі, що має особливо важливу цивільну та військову аерокосмічну та фармацевтичну галузі. Економіка Великобританії значною мірою покладається на сектор послуг, в якому зайнято понад 81% робочої сили та доводиться більше 71,3% ВВП, будучи двигуном економіки. Незважаючи на Brexit, Лондон залишається

найбільшим фінансовим центром у Європі, нарівні з Нью-Йорком, а також тут знаходиться штаб-квартира багатьох транснаціональних компаній.

Тема дипломної роботи є досить актуальною, адже ж платіжні баланси в Нідерландах та Великої Британії дають змогу охарактеризувати економічну ситуацію в країнах в цілому. **Метою** дипломної роботи є аналіз формування платіжних балансів Нідерландів та Великобританії протягом 2016-2020 років.

Для досягнення мети у дипломній роботі вирішуються такі **завдання**:

- проаналізувати наукові дослідження щодо платіжних балансів різних країн світу;
- зробити порівняльний аналіз основних складових платіжного балансу Нідерландів та Великобританії
- та проаналізувати операції Carry Trade з державними облігаціями Великої Британії та Нідерландів;
- оцінити результат операцій «Carry Trade» та провести моделювання для платіжних балансів Великої Британії та Нідерландів;
- визначити особливості зовнішньоекономічних операцій Великобританії та Нідерландів з Україною.

Об'єктом дослідження – є економіки Великої Британії та Нідерландів.

Предметом дослідження – є теоретичні основи та прикладні аспекти трансформації платіжних балансів Великої Британії та Нідерландів в сучасних умовах.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є положення, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених дослідженню платіжних балансів, періодичні видання та статистичні дані офіційних сайтів, у першу чергу МВФ.

При написанні роботи були використані порівняльний, статистичний, графічний методи, метод кореляційно-регресійного аналізу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ КРАЇН

У даному розділі будуть розглянуті деякі наукові дослідження щодо теоретичних основ платіжного балансу на прикладі Великої Британії та Нідерландів і інших країн.

Автори статті Бенджамін Картон та Арман Фуец'є «Оцінка голландської фіскальної та боргової стійкості» (2020) припускають, що й хоча Нідерланди увійшли до так званого Локдауну з міцною фіскальною позицією, прогнозується, що голландський фіскальний баланс погіршиться з безпрецедентною величиною, значною мірою в результаті необхідних фіскальних заходів, спрямованих на подолання економічного впливу пандемії COVID-19. Тому у статті був проведений аналіз ризиків для голландської фіскальної та стійкої заборгованості протягом наступного десятиліття, беручи до уваги альтернативні сценарії відновлення та пов'язані з ними шляхи фіскальної консолідації, а також ряд макроекономічних потрясінь, отриманих з історичного досвіду Нідерландів. Проаналізувавши дані в статті, можна зробити висновок, що ризики для голландської фіскальної та боргової стійкості залишаються низькими, в тому числі в постковідну епоху та в умовах сильного стресу. Ймовірність того, що фіскальний дефіцит опуститься нижче 5 відсотків ВВП, становить приблизно 1 відсоток за сценарієм бюджетного балансу та 5 відсотків за цільовим сценарієм боргу. Незважаючи на те, що ризики збільшення боргу та фіскального дефіциту вищі за тривалим сценарієм консолідації, ці рівні залишаються досить низькими у порівнянні з іншими європейськими розвиненими економіками внаслідок великого блокування [1].

Автори наступної статті «Різне знецінення та наслідки для інфляції та платіжного балансу Великобританії, пов'язані з Брексітом» (2018) Мухаммад

Алі Насір та Джастін Симпсон проводили аналіз наслідків знецінювання обмінного курсу для інфляційного таргетування та торгового балансу Великобританії у контексті епохи Brexit. Отримані дані свідчать про те, що знецінення фунта-стерлінга має значний вплив на інфляцію та торговий баланс у Великобританії в контексті епохи Brexit. Це також показало, що таке знецінення може бути корисним для поліпшення зовнішнього балансу, а також для спрямування інфляції до встановлених цільових показників [2].

Стаття «Вплив Brexit на сільськогосподарську торгівлю на Нідерландах» (2018), авторами якої стали Сімен ван Беркум, Роел Джонгенел, Мірна ван Левен, оцінили вплив двох можливих сценаріїв торгівлі після Brexit на голландську сільськогосподарську торгівлю. Автори стверджують, що Великобританія є важливим ринком для голландського агропродовольчого сектору, 10% всього голландського експорту сільськогосподарської продукції потрапляє до Великобританії. Дане моделювання у статті вказує на те, що голландський експорт до Великобританії та решти світу впливатиме лише незначно відповідно до Угоди про вільну торгівлю між ЄС та Великобританією. Сценарій СОТ матиме більший, але все ще відносно скромний вплив на голландський експорт в результаті голландської цінової конкурентоспроможності на ринку Великобританії. Вартість сільськогосподарського виробництва в Нідерландах знизиться приблизно на 2%, головним чином через зниження цін, що є наслідком цінового тиску на ринку ЄС внаслідок викривлення торгівлі, пов'язаного з Brexit. Можливі наслідки нетарифних заходів на торгові витрати не враховуються у кількісному вимірі. Однак уряд Великобританії може вимагати якості або умов безпеки харчових продуктів щодо імпорту, які відрізняються від поточних торгових умов ЄС [3].

У статті «Наслідки кредитних обмежень в Нідерландах і уроки для макропруденційної політики» (2020) автори Габріеле Галац, Ян Какес, Ріхільд Мосснер відмічають, що кредитні обмеження використовувались як

інструмент грошово-кредитної політики в Нідерландах з 1960-х до початку 1990-х. Також вони аналізували вплив активності кредитних обмежень на структуру балансу банків та інших фінансових установ. Автори виявили, що банки в основному реагували на кредитні обмеження, вносячи корективи у пасиви своїх балансів, зокрема, шляхом збільшення частки довгострокового фінансування. Реакції з боку активів були обмеженими, тоді як частина банківського сектору навіть збільшила кредитування після введення обмеження. Ці результати свідчать про те, що банки та фінансові установи у відповідь перейшли на довгострокове фінансування, щоб задовольнити обмеження та захистити свій кредитний бізнес. Можливо, кредитні обмеження все ще були ефективними для досягнення своєї головної мети, тобто стримування зростання грошей [4].

У статті «Великобританія: основні економічні особливості та політика торгівлі» (2021) автор Абдуллаєва Мухайо стверджує, що спалах пандемії COVID-19 підірвав макроекономічну стабільність у всьому світі. Зокрема, Сполучене Королівство входить в число тих країн, для яких пандемічний ефект очікується найбільш сильним. Через оголошеної в квітні національної ізоляції загальний обсяг торгівлі впав. Світова організація торгівлі (2020) прогнозує скорочення світової торгівлі на 20% в 2020 році.

Обсяги експорту почали знижуватися з грудня 2019 року і продовжують знижуватися. різко. Причиною цього раптового падіння стало вплив COVID-19 на глобальну ланцюжок поставок. У міру того, як пандемія прогресувала і продовжувала поширюватися, обсяги експорту ставали все менше і менше, досягши в квітні 2020 року 37,71 мільярда фунтів стерлінгів. Сектори, які зазнали найбільших збитків, включають виробництво довгострокових активів, таких як автомобілі і обладнання, повітря транспорт і подорожі. Вищезазначені сектори були шоковані з боку попиту. Основна проблема для країни полягає в тому, що екзогенний шок, викликаний COVID-19, може посилитися шоком BREXIT, виходом Великобританії з Європейського Союзу.

Після BREXIT експорт товарів країни скоротиться на 15%, а сектор послуг - більш ніж на 30%. Випадок BREXIT без угоди може подвоїти збитки з урахуванням шоку COVID-19. Після того, як Великобританія вийшла з Європейського Союзу в січні 2020 року, вона ввела два типи перехідних періодів, які впливають на компанії, що спеціалізуються на фінансових послугах. Будь-які переговори з ЄС про перехідні періоди відкладені до кінця 2020 року через вірус. Тому можна припустити, що навіть якщо фінансова криза, викликана пандемією COVID-19, якимось чином виявить зниження до 2021 року, проблеми, пов'язані з BREXIT, в довгостроковій перспективі стануть ще більш серйозною проблемою для країни [5].

Автори статті «Інфляційний сплеск і падіння різноманітності продуктів під час локдауну» (2020) Ксав'є Яравель та Мартін О'Коннелл характеризували динаміку інфляції під час локдауну. Вони помітили, що спостерігався значний і широко розповсюджений сплеск інфляції. По-перше, сукупна місячна інфляція становила 2,4% у перший місяць блокування, що в 10 разів перевищувало показник попередніх місяців. Більше половини цього збільшення зумовлене зменшенням частоти підвищення. Купівельну спроможність споживачів ще більше погіршило зменшення асортименту товарів, що призвело до подальшого збільшення ефективних витрат на життя. По-друге, 96% домогосподарств зазнали інфляції в 2020 році, тоді як у попередні роки приблизно половина домогосподарств відчувала дефляцію. По-третє, спостерігалася інфляція в більшості товарних категорій, у тому числі в тих, що випуск продукції знизився. Лише 13% категорій товарів зазнали дефляції порівняно з більш ніж половиною попередніх років. Хоча ринкові показники інфляційних очікувань вказують на дезінфляцію або дефляцію, ці висновки свідчать про те, що не слід виключати ризик стагфляції [6].

Аналізуючи статтю Хіеу Ху «Вплив прямих іноземних інвестицій та міжнародної торгівлі на економічне зростання: Емпіричне дослідження у

В'єтнамі» метою дослідження було оцінити вплив прямих іноземних інвестицій і міжнародної торгівлі (експорт та імпорт) на економічне зростання В'єтнаму в період 2000-2018 років.

Звичайний метод найменших квадратів використовується для аналізу впливу ПІІ, експорту та імпорту на економічне зростання В'єтнаму. Результати емпіричних випробувань показують, що ПІІ і міжнародна торгівля пов'язані з економічним зростанням В'єтнаму. Однак кожна економічна змінна має свій вплив. ПІІ роблять позитивний і статистично значимий вплив на економічне зростання В'єтнаму.

Експорт також робить позитивний і статистично значимий вплив на економічне зростання, в той час як імпорт чинить негативний, але не статистично значимий вплив. Результат корисний для розробників політики В'єтнаму в області зовнішньоекономічних зв'язків.

Отже, опираючись на дослідження, можна зробити такі висновки. Для того, щоб поліпшити вплив прямих іноземних інвестицій і міжнародної торгівлі на зростання економіки, уряд В'єтнаму має:

- продовжувати проводити преференційну політику для залучення ПІІ;
- вибирати іноземних інвесторів, що прагнуть до якості, ефективності, високих технологій і захисту навколишнього середовища;
- продовжувати проводити політику, орієнтовану на експорт;
- збільшувати додану вартість експортованих товарів і контролювати тип імпортованих товарів;
- продовжувати лібералізацію торгівлі шляхом підписання та виконання зобов'язань в галузі міжнародної торгівлі [8].

Опираючись на дослідження в статті «Гіпотеза про взаємодоповнюваності торгівлі і платіжного балансу: Нова угода про вільну торгівлю між Мексикою і Південною Кореєю» 2020 року авторів Луїсом Кінтана-Ромеро, Нам Квон Муном, Ролданом Андресом-Росалес і Хосе

Альваресом-Гарсія, розглянуто відносини Південної Кореї та Мексики. Диверсифікація ринку є одним з ключів до успіху в нову еру світової торгівлі.

Висококонкурентні країни домоглися позитивних і стійких темпів зростання, які не залежать від єдиного ринку їх експорту і імпорту. У Мексиці, навпаки, 80% експорту і 45% імпорту зосереджені в США. Південнокорейський ринок відкриває можливості для мексиканської економіки, так як в останні десятиліття відносини між двома країнами зміцнилися.

Ця можливість буде сприяти більшому економічному зростанню обох країн, якщо вони досягнуть угоди про вільну торгівлю. Мета цього дослідження - оцінити взаємодоповнюваність між цими країнами і оцінити їх зовнішнє довгострокове рівновагу з використанням моделі обмеження торгівлі "Thirlwall".

Результати даного дослідження підтверджують наявність взаємодоповнюваності торгівлі між двома економіками і показують, що вони здатні досягти довгострокового рівноваги в зовнішньому секторі.

Крім того, при торгівлі з Південною Кореєю мексиканська економіка, як і в даний час зі Сполученими Штатами, не зіткнеться з обмеженнями щодо зростання платіжного балансу [9].

Мета статті «Грошові перекази, прямі іноземні інвестиції, імпорт, економічне зростання: емпіричні дані з В'єтнаму», написана у 2020 році Цао Хун Минь, полягає у вивченні наслідків грошових переказів, прямих іноземних інвестицій (ПІІ) і імпорту про економічне зростання у В'єтнамі з використанням набору даних часових рядів по період 2000-2018 років.

Грошові перекази і імпорт роблять значний позитивний вплив, в той час як ПІІ мають негативний вплив на економічне зростання. У короткостроковій перспективі ефект від грошових переказів і ПІІ в плані зростання полягає в наступному схожих на ті, які існують в довгостроковій перспективі, в той час як ефект від імпорту статистично незначний. Нарешті, модель проходить

відповідні діагностичні тести для даних часових рядів, а також для Параметри довели свою стабільність з плином часу.

Стаття «Інвестиції в нематеріальні активи і результати діяльності фірм: свідчення малих та середніх підприємств у Південній Кореї» авторів Хен Сик Со та Енчжун Ким Хоча, яка написана у 2020 році показує, що в багатьох дослідженнях вивчався зв'язок між інвестиціями в нематеріальні активи та показниками діяльності великих корпорацій, в даний час відсутні дослідження щодо нематеріальних інвестицій в малі та середні підприємства (МСП).

В даному дослідженні розглядаються малі і середні підприємства, в яких нематеріальні інвестиції, як правило, є незначними, оскільки вони, як правило, розглядають нематеріальні інвестиції як неефективні витрати і концентрують увагу на інвестиціях в матеріальні активи [11].

Детермінанти економічного зростання завжди були важливим питанням у економічних дослідженнях. Документ «Довгострокові та короткі наслідки прямих іноземних інвестицій та експорту на економічне зростання В'єтнаму» спрямований на вивчення короткострокового та тривалого впливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та експортувати економічне зростання В'єтнаму. Доведено, що в довгостроковій перспективі прямі іноземні інвестиції позитивно впливає на економічне зростання В'єтнаму, тоді як ефект експорту є негативним. Однак інвестиції та експорт не мають суттєвого впливу на зростання показників у короткостроковому періоді [12].

Інвестиції в нематеріальні активи (людський капітал, реклама, НДДКР) мають істотне значення для малих і середніх підприємств. Отже, результати показують, що всі три нематеріальних ресурсу позитивно впливають на рентабельність і вартість компанії. Цікаво, що дане дослідження показало, що інвестиції в рекламу мають найбільший вплив на прибутковість та вартість фірми. Дане дослідження має наслідки для малих і середніх підприємств в досягненні їх прибутковості і вартості. Результати даного дослідження підкреслюють, що нематеріальні інвестиції не є марною тратою грошей для

малого і середнього бізнесу, і що менеджери бізнесу могли б стратегічно використовувати ці три ключові чинники (людський капітал, реклама, НДДКР) і прийняти інвестиції в нематеріальні активи для досягнення своїх управлінських цілей [13].

Отже, опираючись на дослідження, можна зробити такі висновки. Для того, щоб поліпшити вплив прямих іноземних інвестицій і міжнародної торгівлі на зростання економіки, уряд В'єтнаму має: продовжувати проводити преференційну політику для залучення ПІІ, обирати іноземних інвесторів, що прагнуть до якості, ефективності, високих технологій і захисту навколишнього середовища. В довгостроковій перспективі прямі іноземні інвестиції позитивно впливає на економічне зростання В'єтнаму, тоді як ефект експорту є негативним. Однак інвестиції та експорт не мають суттєвого впливу на зростання показників у короткостроковому періоді.

Отже, проаналізувавши деякі наукові дослідження щодо теоретичних основ платіжних балансів різних країн світу та Нідерландів і Великої Британії, зокрема, можна зробити висновок, що у зв'язку з пандемією COVID-19 Нідерланди зазнали менших втрат щодо економічних показників, у порівнянні з Великою Британією. Також варто підмітити, що Велика Британія знаходиться зараз у скрутному положенні через Brexit.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІДЕРЛАНДІВ

2.1 Аналіз рахунку поточних операцій Нідерландів та Великої Британії

Платіжний баланс є важливим показником, що дозволяє передбачити ступінь можливої участі країн у МЕВ, встановити її платоспроможність. У даному розділі буде проаналізовано основні статті платіжного балансу Нідерландів та Великої Британії протягом 2016-2019 рр. У таблиці 2.1 наведені дані щодо поточних операцій Нідерландів протягом 2016-2020 рр.

Таблиця 2.1

**Рахунок поточних операцій Нідерландів протягом 2016-2020 рр.,
дані в млн. дол. США**

Показник	2016	2017	2018	2019
Рахунок поточних операцій	62 924,71	90 183,89	99 005,77	90 206,42
Торгівельний баланс	72 644,56	81 225,98	84 601,03	76 358,25
Експорт	465 613,21	520 637,34	572 560,87	552 950,71
Імпорт	392 968,64	439 411,36	487 959,84	476 592,46
Баланс послуг	7 312,50	8 351,93	11 757,95	18 231,54
Експорт	157 659,64	175 165,72	201 175,75	202 820,20
Імпорт	150 347,13	166 813,79	189 417,80	184 588,66
Баланс первинних доходів	-11 719,48	6 307,29	10 392,00	3 549,26
Оплата праці	-7 799,42	-8 508,10	-9 861,61	-11 615,63
Надходження	1 988,28	2 063,74	2 280,00	2 226,04
Виплати	9 787,70	10 571,84	12 141,62	13 841,67
Дохід від інвестицій	-2 073,03	16 672,89	22 448,27	17 472,56
Надходження	284 539,40	293 807,73	354 799,13	335 706,64
Виплати	286 612,43	277 134,83	332 350,86	318 234,08
Баланс вторинних доходів	-5 312,87	-5 701,31	-7 745,21	-7 932,63

Джерело: [16].

Рахунок поточних операцій складається з торгівельного балансу, балансу послуг, балансу первинних та вторинних доходів.

У таблиці 2.2 наведені дані щодо поточних операцій Великої Британії протягом 2016-2020 рр.

Таблиця 2.2

**Поточний рахунок Великої Британії протягом 2016-2020 рр.,
дані в млн. дол. США**

	2016	2017	2018	2019
Рахунок поточних операцій	-147720,1	-100432,5	-104799,4	-87544,62
Торгівельний баланс	-179292,7	-174421,3	-182425,3	-167288,9
Експорт	402117,87	433158,99	468605,1	476271,23
Імпорт	581410,59	607580,32	651030,4	643560,12
Баланс послуг	130672,19	135993,02	148673,2	132247,56
Експорт	358714,43	369591,95	414046,19	403645,92
Імпорт	228042,23	233598,93	265373	271398,36
Баланс первинних доходів	-66835,11	-33118,99	-37021,9	-18707,65
Оплата праці	-468,1759	-407,4268	-516,3817	-583,2928
Надходження	1857,1528	1700,4232	1683,5825	1705,725
Виплати	2325,3286	2107,85	2199,9642	2289,0179
Дохід від інвестицій	-65158,55	-31103,33	-34998,82	-16654,02
Надходження	181316,7	237242,85	286888,37	273303,94
Виплати	246475,26	268346,19	321887,19	289957,96
Баланс вторинних доходів	-32264,44	-28885,25	-34025,36	-33795,66

Джерело: [15].

Стосовно рахунку поточних операцій в Нідерландах та Великобританії можна відзначити, що сальдо рахунку поточних операцій в Нідерландах є додатним, а в Великобританії, навпаки, від'ємним. Тому можна сказати, що Великобританія виступає постачальником, країна споживає товарів та послуг більше, ніж виготовляє, а щодо Нідерландів можна додати, що в країні є вільні гроші, тому є можливість інвестувати за кордон (див. рис. 2.1).

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що торговий баланс в Нідерландах є стабільно додатним протягом 2016-2019 рр., тобто експорт перевищує імпорт. Імпорт товарів зростає, тому можна припустити, що це позитивно впливає на зміцнення валюти та на зростання внутрішнього попиту.

Рис. 2.1 Рахунок поточних операцій Нідерландів та Великобританії

Джерело: складено автором на основі даних [17, 18].

Баланс послуг також показує додатну динаміку протягом дослідженого періоду, що свідчить про те, що більшість населення країни віддає перевагу експортним послугам. Додатне сальдо торгівельного балансу стимулює інтерес іноземних інвесторів. Основними торговими партнерами країни є Німеччина (22,2%), Бельгія (10,1%), Франція (7,8%) та Великобританія (7,7%), тоді як імпорт здійснюється переважно з Німеччини (17,1%), Бельгії (9,9%), Китай (9,4%) та США (8,1%) (COT) [7].

Аналізуючи отриманий графік, можна зробити висновок, що діяльність Нідерландів призводить до припливу грошових коштів, в основному, за рахунок додатного сальдо торгівлі (див. рис. 2.2).

Основним експортом Нідерландів є рафінована нафта (46,2 млрд. дол. США), упаковані ліки (18,1 млрд. дол. США), обладнання для радіомовлення (16,6 млрд. дол. США), обладнання для лабораторій фото (10,7 млрд. дол. США) та комп'ютери (10,7 млрд. дол. США), що експортує переважно до Німеччини (106 млрд. дол. США), Бельгії (65,7 млрд. дол. США), Великобританії (48,5 млрд. дол. США), Франції (37 млрд. дол. США) та США (26,6 млрд. дол. США). Основним імпортом Нідерландів є нафта (54,2 млрд. дол. США), рафінована нафта (41,8 млрд. дол. США), обладнання для радіомовлення (20,3 млрд. дол. США), комп'ютери (18,1 млрд. доларів) та автомобілі (14,3 млрд. дол. США), імпорт здебільшого з Німеччини (87,7 млрд. дол. США), Китай (65 млрд. дол. США), Бельгія (53,1 млрд. дол. США), США (47,8 млрд. дол. США) та Росія (41,7 млрд. дол. США) [20].

Рис. 2.2. Основні статті рахунку поточних операцій в Нідерландах

Джерело: складено автором на основі даних [18, 20, 22, 24, 25].

Стосовно торгівельного балансу в Великобританії, можна сказати, що він є навпаки стабільно від'ємним, у порівнянні з Нідерландами, і це позначає скорочення експорту та як наслідок – зниження конкурентоспроможності

товарів даної країни на світовому ринку. Баланс послуг в Великобританії також є додатнім, як і в Нідерландах.

У 2019 році Великобританія була найбільшим у світі експортером міцних напоїв (8,11 млрд. дол. США), брошур (2,45 млрд. дол. США), антикваріатів (1,09 млрд. дол. США), злитків з нержавіючої сталі (460 млн. дол. США) та залізничних зв'язків (190 млн. дол. США). У 2019 році Великобританія була найбільшим імпортером у світі золота (65 млрд. дол. США), платини (6,83 млрд. дол. США млрд. дол. США), непакованих ліків (2,34 млрд. дол. США), самохідного залізничного транспорту (1,57 млрд. дол. США), консервованого м'яса (901 млрд. дол. США) [41].

Рис. 2.3. Основні статті рахунку поточних операцій у Великої Британії
Джерело: складено автором на основі даних [17, 19, 21, 23, 26].

Можна побачити, що значний вплив на платіжний баланс та економіку Великобританії здійснює баланс послуг, який призводить до припливу грошових коштів в країну (див. рис. 2.3).

Загальна вартість імпорту та експорту становить майже половину ВВП країни. На рівні країн Великобританія в основному експортує до США (15,7%), Німеччини (9,9%), Франції (6,7%) та Нідерландів (6,5%); тоді як основними постачальниками є Німеччина (12,4%), США (9,7%), Китай (9,5%), Нідерланди (7,8%) та Франція (5,6%). Насправді ЄС в цілому є головним торговим партнером Сполученого Королівства, на нього припадає 43% експорту та 52% імпорту.

Баланс первинних доходів складається з оплати праці та доходів від інвестицій. Протягом дослідженого періоду баланс первинних доходів в Нідерландах є додатнім, окрім 2016 р. Тобто можна сказати, що чисті надходження доходів від інвестицій та оплати працюючих за кордоном резидентів перевищують чисті виплати від інвестиційних доходів та доходів від оплати праці нерезидентів. Це позначає, що частка населення світу вирушають в Нідерланди, де заробітна плата вище, ніж на Батьківщині.

Щодо Великобританії, то можна відзначити від'ємне сальдо балансу первинних доходів, що дозволяє сказати, що чисті виплати від інвестиційних доходів та доходів від оплати праці нерезидентів перевищують чисті надходження доходів від інвестицій та оплати праці з кордоном резидентів. Стаття «Оплата праці» відображає винагороди працівникам, отримані від резидентів іншої економіки. За даною статтею помічається від'ємне сальдо як і для Нідерландів, так і для Великобританії.

У період з 2016 по 2019 рр. спостерігається зростання показнику «Доходи від інвестицій» та має додатне сальдо у Нідерландах. Доходи від інвестицій відображають доходи від володіння іноземними фінансовими активами, які нерезиденти виплачують резидентам або навпаки. Додатне сальдо означає, що іноземні інвестиції в Нідерландах перевищують нідерландські інвестиції за кордоном. У Великобританії спостерігається від'ємне сальдо за цією статтею. Можна припустити, що це є наслідком великих виплат країни відсотків по її боргу.

У баланс вторинних доходів входять односторонні платежі (перекази мігрантів на Батьківщину, програми допомоги). Сальдо вторинних доходів як і в Нідерландах, так і у Великій Британії є від’ємним. Тому можна зробити висновок, що односторонні платежі направляються із Нідерландів та Великої Британії відповідно.

2.2 Аналіз фінансового рахунку та чистої міжнародної інвестиційної позиції Нідерландів та Великої Британії

У фінансовому рахунку реєструються операції з фінансовими активами і зобов’язаннями держави. Він показує, яким чином фінансується сальдо всіх інших операцій. Основними структурними складовими фінансового рахунку платіжного балансу є: прямі, портфельні інвестиції, інші інвестиції, резервні активи. У таблиці 2.3 наведені дані щодо фінансового рахунку Нідерландів протягом 2016-2020 рр.

Таблиця 2.3

Фінансовий рахунок Нідерландів протягом 2016-2020 рр., дані в млн. дол. США

Показник	2016	2017	2018	2019
Фінансовий рахунок	61560,634	86194,347	102741,87	93098,027
Прямі інвестиції	51774,786	50256,967	63765,749	42523,75
Активи	290667,53	273457,45	-297701,6	78212,89
Пасиви	238892,74	223200,48	-361467,4	35689,14
Портфельні інвестиції	33834,826	51975,395	10503,559	60677,422
Активи	69729,6	8645,4854	9631,6482	54098,875
Пасиви	35894,774	-43329,91	-871,911	-6578,547
Інші інвестиції	-2152,135	21145,808	16430,635	-4704,879
Активи	62415,333	1508,7348	-8089,217	10471,502
Пасиви	64567,468	-19637,07	-24519,85	15176,382
Резервні активи	-3392,47	-1938,381	496,52422	864,86137
Помилки та пропущення	-76,09106	-3657,129	4342,7611	3132,9078

Джерело: складено автором на основі даних [28].

Стан фінансового рахунку свідчить про те, наскільки привабливою для залучення іноземного капіталу є країна, та якими є потужності національних інвесторів для вкладення фінансових ресурсів за кордон. Для більшості країн стан фінансового рахунку залежить від ситуації з поточним рахунком країн.

У таблиці 2.4 наведені дані щодо фінансового рахунку Великої Британії протягом 2016-2020 рр.

Таблиця 2.4

**Фінансовий рахунок Великої Британії протягом 2016-2020 рр.,
дані в млн. дол. США**

	2016	2017	2018	2019
Фінансовий рахунок	-164299	-89499,62	-113334,6	-104943,3
Прямі інвестиції	-291905	46685,076	-24762,64	-50468,55
Активи	32908,272	172043,89	56396,272	-48231,87
Пасиви	324813,22	125358,81	81158,91	2236,6755
Портфельні інвестиції	-211513,4	-130541,6	-360465,3	48201,025
Активи	-236799,5	90816,881	-180507,9	136054,57
Пасиви	-25286,1	221358,52	179957,44	87853,54
Інші інвестиції	300176,95	-25752,16	235200,71	-111451,4
Активи	265144,18	273724,68	236284,47	-289908,3
Пасиви	-35032,77	299476,84	1083,7612	-178456,9
Резервні активи	8649,1367	7527,1292	24335,19	-1161,809
Помилки та пропущення	-14829,28	12968,928	-4291,878	-15999,13

Джерело: складено автором на основі даних [27].

Проаналізувавши отримані дані, можна відмітити, що в Нідерландах спостерігається додатне сальдо фінансового рахунку (див. табл. 2.3 та рис. 2.3), що свідчить про або чисте зниження активів нерезидентів у Нідерландах або зростання іноземних активів резидентів.

У свою ж чергу, від'ємне значення фінансового рахунку Великої Британії показує, що активи, в основному, контролюються усередині країни нерезидентами, і вартість цих активів перевищує сумарну вартість активів резидентів країни за кордоном (див. табл. 2.4 та рис. 2.4).

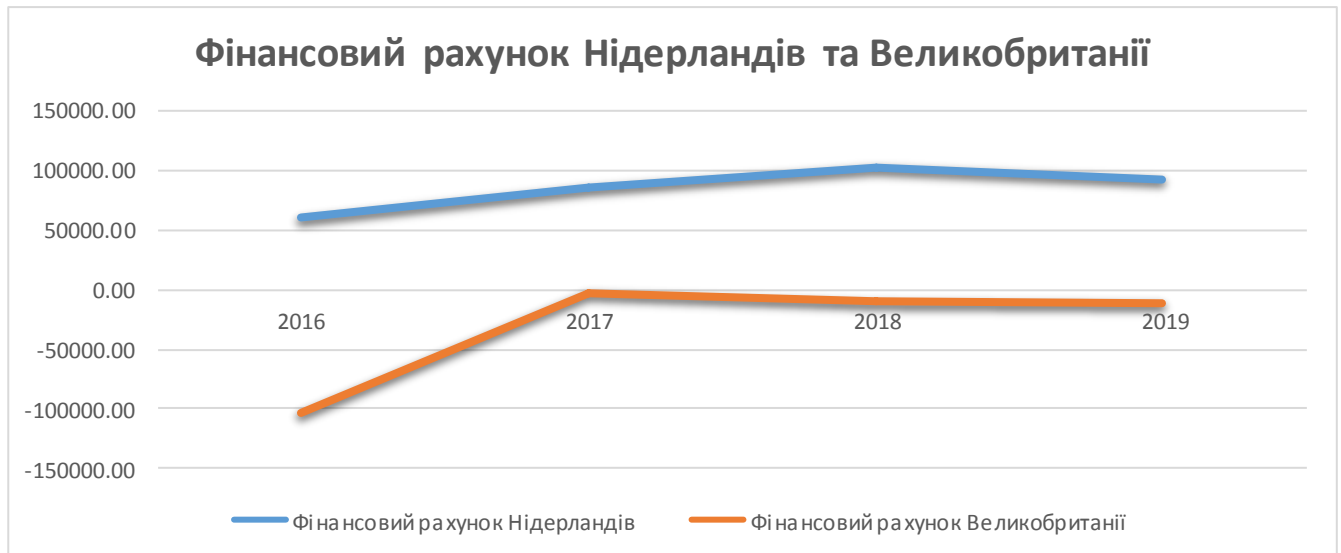

Рис. 2.4. Фінансовий рахунок Нідерландів та Великої Британії

Джерело: складено автором на основі даних [27, 28].

Стосовно прямих інвестицій Нідерландів можна сказати (див. рис. 2.5), що протягом усього дослідженого періоду сальдо є додатним, що свідчить про приплив капіталу до країни.

У Великобританії спостерігається ж інша динаміка (див. рис. 2.6). У період з 2016 по 2019 рр. активи і пасиви мають додатне значення, але пасиви перевищують активи, що у результаті дає від'ємне значення балансу прямих інвестицій, окрім 2017 р.

Тобто дії резидентів Великобританії щодо прямого інвестування набагато менші у порівнянні з діями нерезидентів. Щодо портфельного інвестування в Нідерландах спостерігається така ж динаміка – додатне сальдо, як і з прямим інвестуванням.

Сальдо портфельних інвестицій в Великобританії є від'ємним, що дозволяє стверджувати про відтік капіталу з країни, але окрім 2019 р., коли дані були протилежними (див. рис. 2.6).

Рис. 2.5. Динаміка інвестицій в Нідерландах

Джерело: складено автором на основі даних [28].

Інші інвестиції – категорія фінансового рахунку, яка охоплює такі показники: торгові кредити, позики, фінансовий лізинг, готівкові гроші і депозити, інші активи і зобов'язання, включаючи прострочену заборгованість зі відсотками та основною сумою.

У період з 2016 по 2019 рр. у Нідерландах спостерігається нестабільна динаміка щодо інших інвестицій (див. рис. 2.5).

У 2016 р. сальдо набуває негативного значення, далі ж у 2017 р. показник різко почав зростати та набув вже додатне значення, але у 2018 р. знову спостерігається спад і як наслідок – у 2019 р. негативне сальдо балансу інших інвестицій. Можна припустити, що така динаміка пов'язана зі зменшенням кількості активів в Нідерланди нерезидентами.

У Великобританії також ця динаміка нестабільна, у 2017 та 2019 рр. сальдо від'ємне, що також може стверджувати, що такими активами більше

володіють нерезиденти Великої Британії, ніж резиденти країни за кордоном, про що свідчать дані на рис. 2.6.

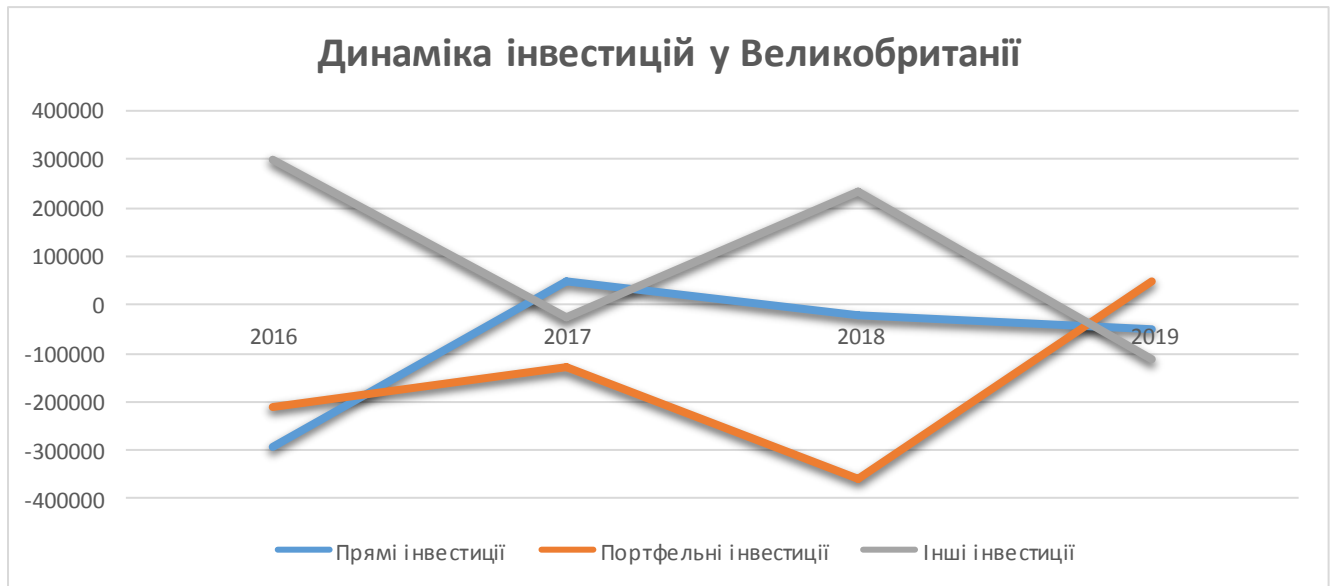

Рис. 2.6. Динаміка інвестицій у Великобританії

Джерело: складено автором на основі даних [27].

Резервні активи – міжнародні високоліквідні активи країни, які знаходяться під контролем її грошової влади або уряду і в будь-який момент можуть бути використані ними для фінансування дефіциту платіжного балансу і регулювання курсу національної валюти.

Як можна побачити на графіку (див. рис. 2.7), резервні активи Нідерландів з кожним роком поступово зростають – у 2016 р. спостерігається від’ємне сальдо, а в 2019 р. – вже додатне, що свідчить про збагачення резервів країни.

Стосовно Великобританії можна відмітити, що до 2018 р. показники мали тенденцію до зростання, але далі ж спостерігається різке зниження показнику та як наслідок – від’ємне сальдо у 2019 р та у порівнянні з іншими роками – саме 2019 р. показує найменше значення.

Можна припустити, що таке зменшення резервів пов’язано з нестабільною ситуацією в країні під час Brexit.

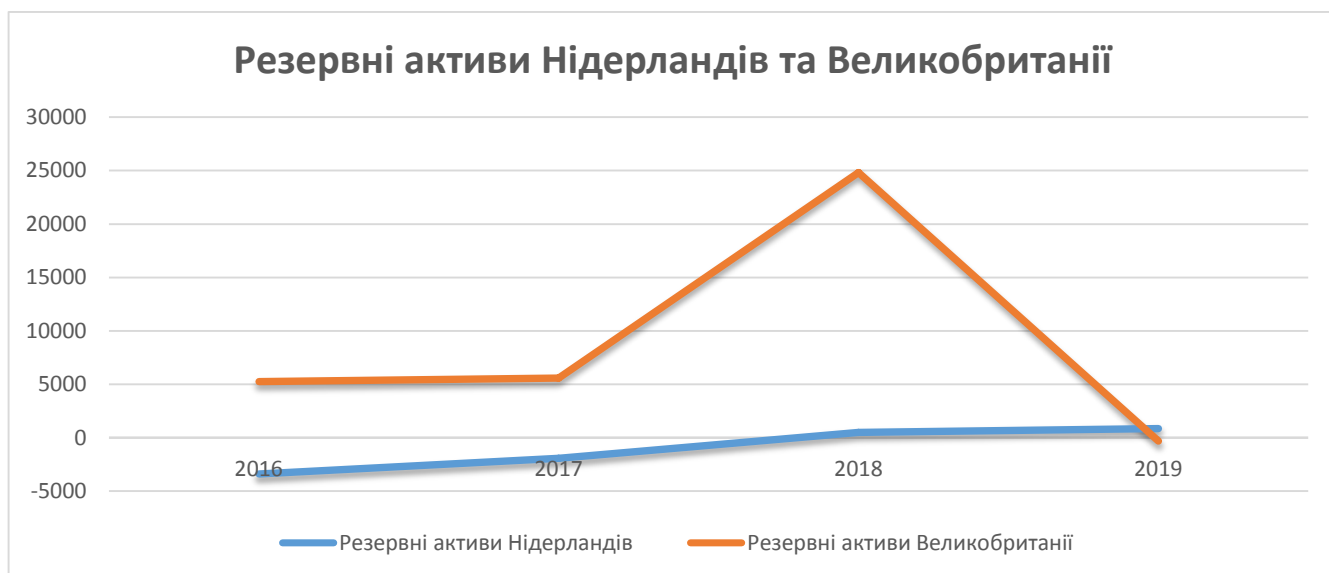

Рис. 2.7. Резервні активи Нідерландів та Великобританії

Джерело: складено автором на основі даних [27, 28].

Помилки та пропущення – це стаття, яка врівноважує додатне або від’ємне сальдо, яке утворилося після підсумовування зареєстрованих в платіжному балансі операцій. Цей показник у Великобританії набуває від’ємного значення, окрім 2017 р., тому можна ще припустити, що така динаміка пов’язана з впливом капіталу з країни через певну нестабільність в економіці.

У Нідерландах за цією статтею спостерігається як негативне значення у 2016-2017 рр, так і позитивне значення – у 2018-2019 рр. Це може вказувати на деякі похибки статистиці країн.

Далі ж буде проаналізовано чисту міжнародну інвестиційну позицію Нідерландів та Великобританії у період з 2016 по 2019 рр. У свою ж чергу, чиста міжнародна інвестиційна позиція – це різниця між накопиченими зовнішніми активами країни та її зобов’язаннями.

Вона показує вартість накопичених активів (зобов’язань) за тривалий період часу.

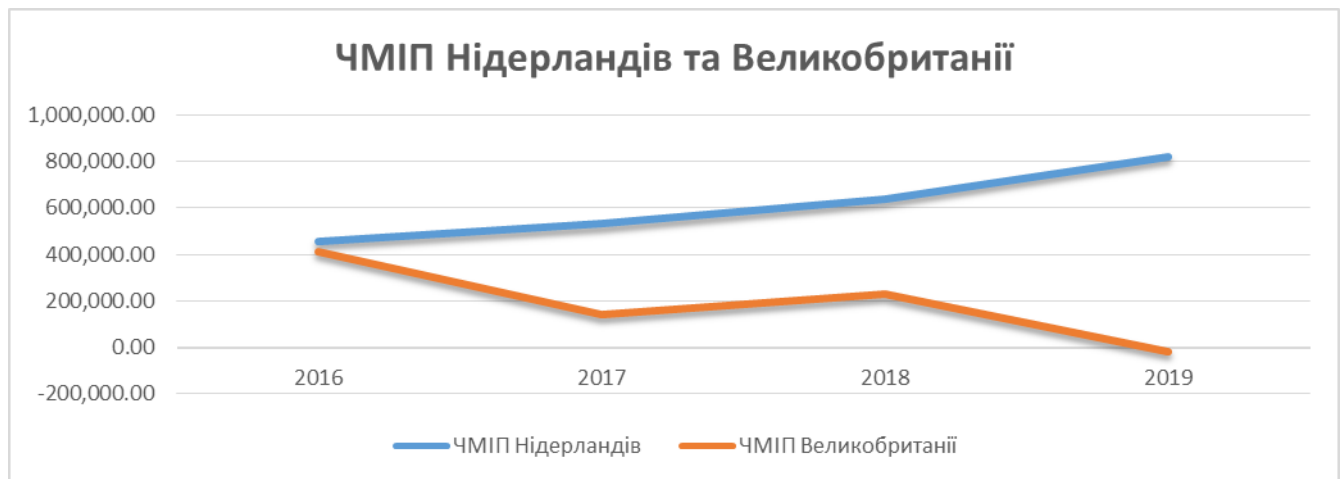

Рис. 2.8. Чиста міжнародна інвестиційна позиція Нідерландів та Великої Британії

Джерело: складено автором на основі даних [27, 28].

Аналізуючи отримані дані (див. рис. 2.8) можна зробити висновок, що Нідерланди є «чистим кредитором», адже ж протягом дослідженого періоду спостерігається додатне значення ЧМІП країни, яке зростає з кожним роком. Стосовно Великої Британії можна відмітити, що країна виступає «чистим боржником» світової економіки, адже ж зобов'язання країни значно перевищують активи Великої Британії.

2.3 Результат операцій «Carry Trade» та моделювання для платіжних балансів Великої Британії та Нідерландів

Далі у табл. 2.5 буде розглянуто аналіз операцій Carry Trade. Станом на 01.03.2020 та 01.03.2021 маємо такі показники валютного курсу Нідерландів, Великої Британії та України.

Таблиця 2.5

Показники валютного курсу Нідерландів, Великої Британії та України

Рік	EUR/GBP	EUR/UAH	GBP/UAH
2020	0,89	27,6	31,2
2021	0,87	33,6	38,7

Джерело: складено автором на основі даних [29, 30, 31].

Проаналізувавши отримані дані, можна помітити, що англійський фунт подорожчав у порівнянні з 2020 р., українська гривня, у свою ж чергу девальвувала. Далі у табл. 2.6 можна побачити дані про процентним ставкам досліджених країн та відсоткам дохідності облігацій.

Таблиця 2.6

Відсоткові ставки та облігації внутрішніх державних позик Нідерландів, Великобританії та України, дані у %

Країна	Процентна ставка займу, %	ОВДП, %
Нідерланди	0	0,26
Великобританія	0,1	1,23
Україна	6,5	15,3

Джерело: складено автором на основі даних [32, 33].

Як можна побачити, найвища процентна ставка спостерігається в Україні, найменша – в Нідерландах. Стосовно ОВДП можна підкреслити, що спостерігається така ж ситуація: Нідерланди мають найменший показник, в Україні ж спостерігається найбільше значення ОВДП. Таким чином, можна зробити аналіз Carry Trade, завдяки отриманим даним.

Розглянемо наступну ситуацію займу 1 млн. євро в Нідерландах та далі інвестувати його у Великобританію в 2020 р. Маємо наступне: 1 млн. євро обмінюємо на великобританський фунт $1\,000\,000 \cdot 0,89 = 890\,000$ фунтів. Далі ж ці гроші інвестуємо у державні облігації Великої Британії, які мають дохідність 0,26% на рік - $890\,000 \cdot 1,0123 = 900\,947$ фунтів. Далі проводимо оборотній обмін фунту на євро за курсом 2021 року – $900\,947 / 0,87 = 1\,035\,571,26$ євро. Наступним кроком буде повернення позики в Нідерланди та позичкового відсотку: $(1\,035\,571,26 - (1\,000\,000 + (1\,000\,000 \cdot 0))) = 35\,571,26$ євро. Таким чином, отримуємо чистий дохід, який дорівнює 35 571,26 євро.

Далі у цьому розділі буде проведено регресійний аналіз вплив основних статей платіжного балансу на ВВП Нідерландів та Великобританії. Ця модель аналізує вплив експорту товарів і послуг, імпорту товарів і послуг, прямих

інвестицій-пасивів, портфельних інвестицій-пасивів, інших інвестицій-пасивів, первинного доходу (сальдо) на ВВП країн. Отже, модель має вигляд:

$$GDP = \text{Exp} * \beta_1 + \text{Imp} * \beta_2 + \text{FDI} * \beta_3 + \text{FPI} * \beta_4 + \text{Oth.inv.} * \beta_5 + \text{Pr.inc.} * \beta_6, \text{ де}$$

GDP – ВВП країни,

Exp – експорт товарів та послуг,

Imp – імпорт товарів та послуг,

FDI – прямі інвестиції-пасиви,

FPI – портфельні інвестиції-пасиви,

Oth.inv. – інші інвестиції-пасиви,

Pr.inc. – сальдо первинного доходу

Для побудови регресійного аналізу були розглянуті дані з 1990 по 2020 рр. У табл. 2.7 та табл. 2.8 наведені дані з проведеного регресійного аналізу.

Таблиця 2.7

Регресійна модель впливу платіжного балансу на ВВП Нідерландів

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандарт. коеф.	t	Помилка
	B	Стандартна похибка	Бета		
(Константа)	211995654464,902	22487312503,595		9,427	0,000
Exp	2418932,917	1203082,246	2,427	2,011	0,056
Imp	-1690656,831	1394306,035	-1,466	-1,213	0,238
FDI (liabilities)	92403,091	52395,400	0,077	1,764	0,091
FPI (liabilities)	466479,382	159667,727	0,099	2,922	0,008
Other invest. (liabilities)	-65412,694	117057,096	-0,023	-0,559	0,582
Pr.income	-656315,630	926367,377	-0,025	-0,708	0,486

Залежна змінна – G – ВВП Нідерландів

Джерело: складено автором на основі даних [16, 34].

Проаналізувавши отримані дані з табл. 2.7 та табл. 2.8 можна зробити такі висновки. По-перше, стандартизовані бета-коефіцієнти з'ясовують, який з факторів має найбільший вплив на ВВП Нідерландів та Великобританії. Тому можна помітити, що найбільший вплив на ВВП Нідерландів має змінна FPI – портфельні інвестиції-пасиви. Цей коефіцієнт свідчить про те, що зі збільшенням портфельних інвестицій пасивів на одне стандартне відхилення, залежна змінна – ВВП Нідерландів збільшується на 0,099 стандартних відхилень. Прямі інвестиції – пасиви (змінна – FDI) мають найменший вплив. Три проаналізовані коефіцієнти є значущими, адже ж коефіцієнти t Стюдента відповідають загальноприйнятим стандартам рівня значимості.

Нідерланди стабільно входять до трійки найбільших країн-реципієнтів для іноземних інвестицій у світі, хоча Нідерланди не є кінцевим пунктом призначення більшості цих інвестицій. Уряд Нідерландів підтримує ліберальну політику щодо інвестування, зарекомендував себе як майданчик для інвестування третіх країн із чинними приблизно 145 інвестиційними угодами та дотримується Кодексів лібералізації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Міжнародної декларації Інвестицій. Незважаючи на те, що політичні діячі побоюються, що Brexit буде згубним для голландської економіки, поки що Нідерланди отримують вигоду від компаній, що виїжджають з Великобританії. За даними Нідерландського агентства іноземних інвестицій (NFIA), 140 компаній здійснили переїзд з Великобританії в Нідерланди після референдуму про Brexit, а ще 420 міжнародних компаній, які мають європейську базу у Великобританії, обговорюють можливі плани переїзду до Нідерландів. Компанії походять в основному з охорони здоров'я, креативної індустрії, фінансових послуг та логістики. Переїзд Європейського агентства лікарських засобів (ЕМА) у 2019 році з Лондона до Амстердаму виявився важливою пам'яткою для здоров'я та наук про життя, оскільки з того часу дев'ятнадцять компаній, пов'язаних з фармацевтикою, перейшли за ЕМА до Нідерландів [38].

Стосовно Великобританії можна відмітити, що найбільший вплив на ВВП країни (змінна – G) надає експорт товарів та послуг (змінна – Exp). Цей коефіцієнт свідчить про те, що зі збільшенням цього показнику на одне стандартне відхилення, залежна змінна – ВВП Великої Британії збільшується на 0,958 стандартних відхилень. Тому можна припустити, що для збільшення ВВП країни слід розвивати експортну складову. Адже ж саме експорт товарів та послуг надає багатого значення на економіку країни. За даними Управління національної статистики Великобританії (ONS), сектор послуг є найбільшим сектором у Великобританії, на який припадає понад три чверті ВВП.

Таблиця 2.8

**Регресійна модель впливу платіжного балансу на ВВП
Великобританії**

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандарт. коэф.	t	Значимість
	B	Стандартна похибка	Бета		
(Константа)	408509973814,394	61618496108,917		6,630	0,000
Exp	2928434,755	496482,600	0,958	5,898	0,000
Imp	-94427,125	437964,611	-0,033	-,216	0,831
FDI (liabilities)	386872,949	284672,900	0,046	1,359	0,188
FPI (liabilities)	566025,424	199460,726	0,106	2,838	0,010
Other invest. (liabilities)	43065,428	50040,339	0,031	0,861	0,399
Pr.income	87285,733	1082463,164	0,004	0,081	0,936

Залежна змінна – G – ВВП Великобританії

Джерело: складено автором на основі даних [15, 34].

Сфера послуг у Великобританії охоплює багато галузей, включаючи фінанси та ділові послуги, орієнтовані на споживача галузі, такі як роздрібна торгівля, їжа та напої та розваги. Британський експорт товарів до ЄС у січні скоротився на 40,7%, перший місяць після Brexit, і введення блокування Covid

призвело до найбільшого щомісячного спаду британської торгівлі за понад 20 років. За перший місяць після виходу з ЄС на умовах, узгоджених урядом Бориса Джонсона, Управління національної статистики заявило, що експорт товарів до блоку скоротився на 5,6 млрд. Фунтів стерлінгів, тоді як імпорту скоротився на 28,8%, або 6,6 млрд. Фунтів [39].

Значущими коефіцієнтами є експорт товарів та послуг, пасиви портфельних інвестицій (табл. 2.8).

Таким чином, можна скласти наступні емпіричні моделі для Нідерландів та Великобританії та зробити такі висновки:

Нідерланди:

$$G = 2,427 * \text{Exp} - 1,466 * \text{Imp} + 0,077 * \text{FDI} + 0,099 * \text{FPI} - 0,023 * \text{Oth.inv.} - 0,025 * \text{Pr.inc.}$$

9,4(***)	2,01(*)	-1,21	1,76 (*)	2,92 (***)	-0,55	-0,7
----------	---------	-------	----------	------------	-------	------

Адекватність моделі описана:

1. Три коефіцієнти значимі;
2. $R^2=0,976$, тобто обрані коефіцієнти пояснюють залежну змінну ВВП на 97,6%;
3. $F=154,047$

Великобританія:

$$G = 0,958 * \text{Exp} - 0,033 * \text{Imp} + 0,046 * \text{FDI} + 0,106 * \text{FPI} + 0,031 * \text{Oth.inv.} + 0,004 * \text{Pr.inc.}$$

6,6(***)	5,8(***)	-0,2	1,3	2,8(***)	0,8
0,08					

Адекватність моделі описана:

1. Два коефіцієнти є значимі;

2. $R^2 = 0,982$, тобто обрані коефіцієнти пояснюють залежну змінну ВВП на 98,2%;
3. $F=195,451$

Дані регресійні моделі були оцінені на підставі квартальних статистичних даних Нідерландів та Великобританії з 1990 по 2019 рр. Показники експорту товарів і послуг (Exp), імпорту товарів і послуг (Imp), ВВП (GDP), прямих інвестицій-пасивів (FDI), портфельних інвестицій-пасивів (FPI), інших інвестицій-пасивів (Oth.invest.), сальдо первинного доходу (Pr.inc.) взято з сайту Міжнародного Валютного Фонду (IMF).

Отже, у даному розділі було проаналізовано основні статті платіжного балансу Нідерландів та Великобританії, аналіз Carry Trade з державними облігаціями внутрішнього займу країни та регресійний аналіз основних статей платіжного балансу на ВВП Нідерландів та Великобританії.

Можна зробити висновок, що Великобританія виступає постачальником, а щодо Нідерландів можна додати, що в країні є вільні гроші, тому є можливість інвестувати за кордон. Щодо фінансового рахунку в країнах можна додати, що у Великобританії активи контролюються усередині країни нерезидентами, у Нідерландах же навпаки. Враховуючи загальну тенденцію прямого та портфельного інвестування в Нідерландах та Великобританії, можна зробити висновок, що динаміка активів Нідерландів має більший вплив на фінансовий рахунок країни, а у Великої Британії переважають пасиви.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІДЕРЛАНДІВ З УКРАЇНОЮ

У даному розділі буде проаналізовано зовнішньоекономічні операції Нідерландів та Великобританії з Україною. Нідерланди є одним із ключових економічних партнерів України в ЄС. У 2019 році Нідерланди посіли 4 місце у торгівлі товарами та 5 місце у торгівлі послугами з Україною. Основними товарними групами, що експортуються з України, є: зернові (30,0%); жири та олії (15,8%); чорні метали (13,2%); м'ясо та їстівні субпродукти (8,3%); насіння та плоди олійних культур (7,2%); електричні машини (6,2%), залишки харчової промисловості (5,2%). В імпорті в Україну домінують такі товарні групи: транспортні засоби (11,8%); ядерні реактори, котли, машини (10,8%); мінеральне паливо; нафта та продукти її перегонки (8,0%); фармацевтична продукція (7,6%); какао та какао-продукти (6,6%); пластмаси та полімерні вироби (5,8%); тютюнові вироби (4,9%) [35].

Великобританія та Україна підписали історичну Угоду про вільну торгівлю та стратегічне партнерство 8 жовтня, коли Лондон розглядав майбутнє країни після Brexit у 2021 році. Прем'єр-міністр Великобританії Борис Джонсон ознаменував нову главу у відносинах між Великобританією та Україною та включив амбіційний компонент вільної торгівлі, який тепер може значно зміцнитися в економічних зв'язках. Торговий елемент нової Угоди між Великобританією та Україною передбачає пільговий режим щодо ряду товарів та послуг. Він базується на Угоді про асоціацію між Україною та ЄС 2014 року. Близько 98% українських товарів тепер отримують ширший доступ до ринку Великобританії, при цьому тарифні квоти зберігаються в більшості випадків.

Угода пропонує ряд переваг для Великобританії після Brexit. Що найважливіше, вільніша торгівля з Україною буде мати вагомий внесок у

продовольчу безпеку Великобританії. Великобританія є основним імпортером продовольства, і нова угода означає, що британські споживачі отримають вигоду від широкого спектру доступних високоякісних українських продуктів. Основним експортом британських товарів в Україну були літаки, лікарські та фармацевтичні товари та автомобілі. Тим часом, ключовим українським експортом у зворотному напрямку були зернові, залізо та сталь. Для того, щоб досягти подальшого прогресу, Україна тепер повинна намагатись підвищити свою конкурентоспроможність серед нових економічних реалій, що виникають внаслідок кризи коронавірусу. Політики багатьох країн реагували на сучасні складні умови, шукаючи шляхи зменшення залежності від імпорту з Китаю. Це створює значні можливості для України як альтернативного виробничого центру. Україна вигідно розташована на східному кордоні Європейського Союзу, маючи зручні торгові зв'язки з країнами-членами ЄС, Великобританією та країнами Близького Сходу та Північної Африки [36].

У табл. 3.1 проаналізовано об'єм експорту та імпорту товарів України з Нідерландами та Великобританією протягом 2016-2020 рр.

Таблиця 3.1

**Об'єм експорту та імпорту товарів України з Нідерландами та
Великобританією, дані в млн. дол. США**

Рік	2016	2017	2018	2019	2020
Нідерланди					
Експорт	995,3	1676,1	1603,5	1848,4	1808,4
Імпорт	546,8	643,6	776,4	765,1	740,6
Сальдо	448,5	1032,4	827,1	1083,3	1067,8
Великобританія					
Експорт	317,7	480,0	584,2	628,0	666,8
Імпорт	709,3	798,9	892,1	769,9	817,2
Сальдо	-391,4	-318,9	-307,8	-141,8	-150,3

Джерело: складено автором на основі даних [37].

Проаналізувавши отримані дані можна зробити висновок, що у Нідерландах протягом 2016-2020 рр. спостерігається зростання як експорту, так і імпорту товарів. На 2020 р. сальдо товарів збільшилося більш, ніж в 2 рази у порівнянні з 2016 р. У 2020 р. відмічається деякий спад експорту та імпорту, можливо це пов'язано з пандемією. Тому можна стверджувати, що торгівля товарами України з Нідерландами покращується з кожним роком, незважаючи на невеликий спад у 2020 р.

Стосовно Великобританії можна сказати, що експорт збільшується з 2016 по 2020 рр., але варто помітити, що імпорт перевищує експорт, що дає від'ємне сальдо у результаті.

Далі у табл. 3.2 наведено дані об'єму експорту та імпорту послуг України з Нідерландами та Великобританією.

Таблиця 3.2

**Об'єм експорту та імпорту послуг України з Нідерландами та
Великобританією, дані в млн. дол. США**

Рік	2016	2017	2018	2019	2020
Нідерланди					
Експорт	145,9	170,5	193,5	238,8	234,8
Імпорт	108,0	119,4	136,1	148,4	110,7
Сальдо	37,9	51,0	57,4	90,4	124,1
Великобританія					
Експорт	462,9	585,1	573,3	604,4	580,7
Імпорт	563,1	487,2	511,9	610,8	467,5
Сальдо	-100,3	98,0	61,4	-6,4	113,2

Джерело: складено автором на основі даних [37].

Щодо українського експорту та імпорту послуг в Нідерландах, можна відмітити, що показники зростають протягом дослідженого періоду. У 2020 р. спостерігається також певний спад через пандемію COVID-19. Стосовно

Великобританії можна відмітити схожу картину, до 2019 р. показники зростають, сальдо також додатне, але окрім 2016 р.

Далі буде розглянуте інвестиції зовнішньоекономічної діяльності, а саме – прямі інвестиції в Україну (див. рис. 3.1).

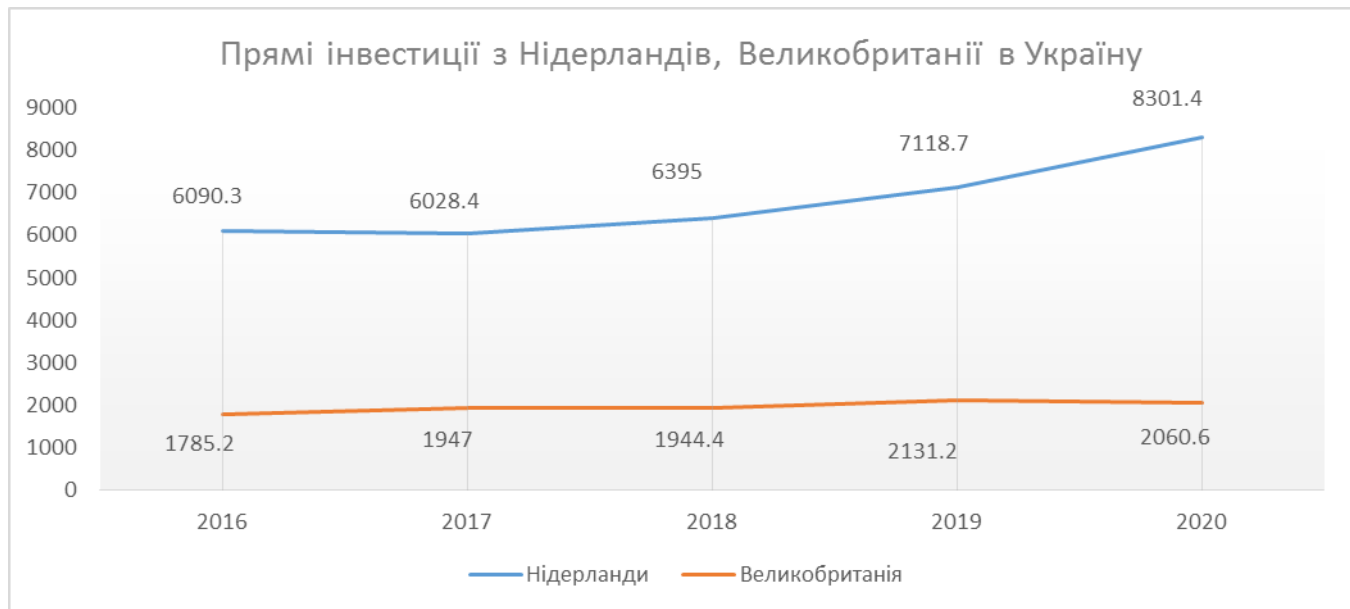

Рис. 3.1 Прямі інвестиції з Нідерландів, Великобританії в Україну, дані в млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі даних [37].

Порівнюючи отримані дані можна зробити висновок, що Нідерланди є доволі крупним інвестором України, показники зростають з кожним роком, навіть незважаючи на пандемію. У період з 2016 по 2020 рр. показник прямих інвестицій із Нідерландів в Україну збільшився на 2211,1 млн. дол. США. Стосовно Великобританії можна помітити, що також спостерігається зростання прямих інвестицій, але показники у порівнянні з Нідерландами набагато нижче – на момент 2020 р. різниця склала 6240,8 млн. дол. США.

Таким чином, проаналізувавши отримані дані щодо експорту та імпорту товарів та послуг між Нідерландами, Великобританією з Україною, можна відзначити, що протягом усього дослідженого періоду показники експорту та імпорту товарів та послуг мали тенденцію до зростання до 2019 р., далі ж

спостерігається спад, який пов'язано з труднощами через пандемію COVID-19. Можна відзначити, що Нідерланди є одним з найважливіших економічних партнерів України, аналізуючи отримані дані. Також Нідерланди є 2-м за величиною інвестором в українську економіку. Найбільшими голландськими інвесторами є Royal Dutch Shell, ING, Rabobank, Philips, Unilever, Louis Dreyfus Holding, Akzo Nobel та інші. Ще варто відзначити, що Нідерланди є офшорним центром для України.

У Великобританії спостерігаються також доволі високі показники торгівля товарами та послугами, які дають змогу стверджувати, що співробітництво між Україною та Великобританією з кожним роком тільки покращується. Стосовно інвестицій можна сказати, що Великобританія інвестує достатньо багато коштів в українську економіку.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі отриманих даних у дипломній роботі можна зробити такі висновки. З часу Другої світової війни Нідерланди були високо-індустріально розвиненою країною, що займала центральне місце в економічному житті Західної Європи.

Держави-члени ЄС є домінуючим торговим партнером Нідерландів, отримуючи три чверті голландського експорту та забезпечуючи половину імпорту країни. Зростання ВВП Нідерландів було сильнішим, ніж у країнах-партнерах з 2016 року. Щорічне зростання реального ВВП в Нідерландах з 2016 по 2018 рік становило в середньому 2,5 відсотка, тоді як середнє значення в зоні євро становило 2,2%, а для країн G7 2,0%. Великобританія – шоста за величиною економіка у світі, зростання британської економіки сповільнилося після референдуму 2016 року щодо виходу з Європейського Союзу (Brexit).

Ситуація погіршилася в 2020 році внаслідок спалаху пандемії COVID-19: ВВП впав на 2,2% у першому кварталі та впав на 20,4% у другому, а річний збиток міжнародний валютний фонд оцінив у 9,8%, що є найглибшою рецесією країни з моменту Другої Світової війни.

У першому розділі було проаналізовано декілька наукових досліджень щодо платіжних балансів Нідерландів та Великої Британії. Можна зробити висновок, що у зв'язку з пандемією COVID-19 Нідерланди зазнали менших втрат щодо економічних показників, у порівнянні з Великою Британією. Також варто підмітити, що Велика Британія знаходиться зараз у скрутному положенні через Brexit.

У другому розділі можна зробити такі висновки. Стосовно рахунку поточних операцій в Нідерландах та Великобританії можна відзначити, що сальдо рахунку поточних операцій в Нідерландах є додатним, а в Великобританії, навпаки, від'ємним.

Тому можна вважати, що Великобританія виступає постачальником, країна споживає товарів та послуг більше, ніж виготовляє, а щодо Нідерландів можна додати, що в країні є вільні гроші, тому є можливість інвестувати за кордон. Дефіцит рахунку поточних операцій з капіталом в Нідерландах врівноважується профіцитом поточного рахунку.

У Великобританії, навпаки – рахунок операцій з капіталом має від’ємне сальдо. Щодо фінансового рахунку в країнах можна додати, що у Великобританії активи контролюються усередині країни нерезидентами, у Нідерландах же навпаки. Враховуючи загальну тенденцію прямого та портфельного інвестування в Нідерландах та Великобританії, можна зробити висновок, що динаміка активів Нідерландів має більший вплив на фінансовий рахунок країни, а у Великої Британії переважають пасиви.

Резервні активи Нідерландів збагачуються з кожним роком, як було визначено під час аналізу, а у Великої Британії спостерігалася інша ситуація – активи з 2018 різко зменшилися, імовірно через початок виходу країни з ЄС. Проаналізувавши чисті міжнародні інвестиційні позиції обох країн, можна сказати, що Нідерланди мають статус «чистого кредитора», а Великобританія – «чистого боржника». Можна помітити, що найбільший вплив на ВВП Нідерландів має змінна FPI – портфельні інвестиції-пасиви.

Цей коефіцієнт свідчить про те, що зі збільшенням портфельних інвестицій пасивів на одне стандартне відхилення, залежна змінна – ВВП Нідерландів збільшується на 0,099 стандартних відхилень. Стосовно Великобританії можна відмітити, що найбільший вплив на ВВП країни надає експорт товарів та послуг. Цей коефіцієнт свідчить про те, що зі збільшенням цього показнику на одне стандартне відхилення, залежна змінна – ВВП Великої Британії збільшується на 0,958 стандартних відхилень.

У третьому розділі було розглянуто особливості зовнішньоекономічної діяльності Нідерландів, Великобританії з Україною. Проаналізувавши отримані дані у розділі можна підкреслити, що протягом усього дослідженого

періоду показники експорту та імпорту товарів та послуг мали тенденцію до зростання до 2019 р., далі ж спостерігається спад, який пов'язано з труднощами через пандемію COVID-19.

Можна відзначити, що Нідерланди є одним з найважливіших економічних партнерів України, аналізуючи отримані дані. Нідерланди є офшорним центром для України.

У Великобританії спостерігаються також доволі високі показники торгівля товарами та послугами, які дають змогу стверджувати, що співробітництво між Україною та Великобританією з кожним роком тільки покращується. Стосовно інвестицій можна сказати, що Великобританія інвестує достатньо багато коштів в українську економіку.

Таким чином, отримані результати дипломної роботи надали можливість визначити динаміку, структуру та стійкість основних статей платіжного балансу в Нідерландах та Великобританії, економічний стан цих країн та ефективність їхньої співпраці з Україною в умовах її прагнень до повноцінної інтеграції у міжнародні економічні відносини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Benjamin Carton, Armand Fouejieu, Assessing Dutch Fiscal and Debt Sustainability (December 4, 2020) // Working Paper No. 2020/269 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org//media/Files/Publications/WP/2020/English/wpiea2020269-print-pdf.ashx>.
2. Muhammad Ali Nasir, Justine Simpson, Brexit associated sharp depreciation and implications for UK's inflation and balance of payments (May 14, 2018) // Journal of Economic Studies ISSN 0144-3585. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-02-2017-0051/full/html>.
3. Siemen van Berkum, Roel Jongeneel, Myrna van Leeuwen, Brexit's Agri-trade Impacts on the Netherlands (August 23, 2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1746-692X.12201>.
4. Galati, Gabriele and Kakes, Jan and Moessner, Richhild, Effects of Credit Restrictions in the Netherlands and Lessons for Macroprudential Policy (March 27, 2020) // De Nederlandsche Bank Working Paper No. 679 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=3597992>.
5. Abdullaeva Mukhayo Iskandarovna, The United Kingdom: Main Economic Features and Trade Policies (January 2, 2021). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ijpsat.es/index.php/ijpsat/article/view/2697/1596>.
6. Xavier Jaravel, Martin O'Connell, Inflation Spike and Falling Product Variety During the Great Lockdown (June 2020) // CEPR Discussion Paper No. DP14880. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3628201.
7. Investopedia. “What Is the Balance of Payments?” by Reem Heakal. URL: <https://www.investopedia.com/insights/what-is-the-balance-of-payments/>

8. Hieu Huu “Impact of Foreign Direct Investment and International Trade on Economic Growth: Empirical Study in Vietnam” Korea Science 2020 URL: <https://www.koreascience.or.kr/article/JAKO202014862061666.page>
9. Luis Quintana-Romero, Nam Kwon Mun, Roldán Andrés-Rosales and José Álvarez-García “Trade Complementarity and the Balance of Payments Constraint Hypothesis: A New Free Trade Agreement between Mexico and South Korea” Multidisciplinary Digital Publishing Institute 2020 URL: <https://www.mdpi.com/2227-7390/8/10/1708>
10. Cao Hong Minh “Remittances, foreign direct investment, imports and economic growth: empirical evidence from Vietnam” Semantic Scholar 2020 URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/5c8c/b451ca541f52b2165539758c0e3e651d639e.pdf>
11. Hyeon Sik Seo and Young Jun Kim “Intangible assets investment and firms’ performance: evidence from small and medium-sized enterprises in Korea” Journals 2020 URL: <https://journals.vgtu.lt/index.php/JBEM/article/view/12022>
12. Nhung Thi Kim «The long run and short run impacts of foreign direct investment and export on economic growth of Vietnam» Asian Economic and Financial Review 2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.aessweb.com/pdf-files/AEFR-2017-7\(5\)-519-527.pdf](http://www.aessweb.com/pdf-files/AEFR-2017-7(5)-519-527.pdf)
13. Entering the Vietnam market - comprehensive support <https://souzconsalt.com/product/vietnam/>
14. World Trade Organization. Balance of Payments. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.wto.org/english/tratop_e/bop_e/bop_e.htm.
15. United Kingdom, BOP Analytic Presentation. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
16. The Netherlands, BOP Analytic Presentation. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>

17. United Kingdom, Current Account. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
18. The Netherlands, Current Account. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
19. United Kingdom, Trade Balance. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
20. The Netherlands, Trade Balance. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
21. United Kingdom, Balance of Service. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
22. The Netherlands, Balance of Service. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
23. United Kingdom, Primary Income Balance. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
24. The Netherlands, Primary Income Balance. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
25. The Netherlands, Secondary Income Balance. International Monetary Fund. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>

26. United Kingdom, Secondary Income Balance. International Monetary Fund. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
27. United Kingdom, Financial Account. International Monetary Fund. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
28. The Netherlands, Financial Account. International Monetary Fund. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1542635306163>
29. Eurostat. Euro/national currency exchange rates. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teimf200/default/table?lang=en>.
30. Investing. EUR/UAH - Euro Ukrainian Hryvnia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investing.com/currencies/eur-uah-historical-data>.
31. GBP/UAH: Today's Live Exchange Rate Data. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.poundsterlinglive.com/data/currencies/gbp-pairs/GBPUAH-exchange-rate/>.
32. Lending Rate. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/country-list/lending-rate>.
33. Government Bonds. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.investing.com/rates-bonds/uk-government-bonds?maturity_from=40&maturity_to=310.
34. The World Bank. Gross Domestic Product. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>.
35. Trade, economic and investment cooperation between Ukraine and the Netherlands. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://netherlands.old.mfa.gov.ua/en/ukraine-nl/trade>.

- 36.UK and Ukraine sign historic post-Brexit free trade deal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/uk-and-ukraine-sign-historic-post-brexit-free-trade-deal/>.
- 37.Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- 38.An official website of the United States government. 2020 Investment Climate Statements: Netherlands. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.state.gov/reports/2020-investment-climate-statements/netherlands/>.
- 39.Richard Partington, Exports to EU plunge by 40% in first month since Brexit (March 12,2021). [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.theguardian.com/business/2021/mar/12/exports-to-eu-plunge-in-first-month-since-brexit-uk-economy>.
- 40.OEC.World. Exports and Imports in the Netherlands. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oec.world/en/profile/country/nld>.
- 41.OEC.World. Exports and Imports in the United Kingdom. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oec.world/en/profile/country/gbr>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої ради ФМВПС
протокол №3 від 28.11.2018 р.

РОЗПИСКА

Я, Завгордня Марія Юріївна, підтверджую, що моя дипломна робота за темою: «Трансформація платіжних балансів Великої Британії та Нідерландів у сучасних умовах» повністю відповідає всім вимогам академічної доброчесності, не містить в собі плагіату, а електронна версія роботи, яка додається на диску, є тотожною її паперовому варіанту.

2.06.2021 р.

(дата)

(підпис)